

Mededelingen van de Nederlandsche Boschbouw Vereeniging

ADRESWIJZIGINGEN

Dr Ir J. Schelling is verhuisd van Zwolle naar Bennekom, adres Heerdlaan 16. Het in de ledenlijst afgedrukte adres van Dr Ir A. H. W. Hacke is niet juist, Dr Hacke woont in Putten (Gld.), Huize „Schovenhorst”. Het huisnummer van Ir G. A. M. Prick te Venlo, Waldeck Pymontstraat is niet 23A maar 2A. Voor het lidmaatschap bedankte: Ir J. M. van Rossum te Delft.

Ir P. H. M. Tromp,
Secretaris.

CONTRIBUTIES EN ABONNEMENTSGELDEN

Reeds velen maakten voor het jaar 1953 de contributie voor het lidmaatschap der Vereniging of de abonnementsgelden voor het Nederlandsch Boschbouw Tijdschrift over, voor welke medewerking de Penningmeester vriendelijk dankt.

Vele contributies en abonnementsgelden staan echter ook nog onbetaald open voor dit jaar. Gelegenheid tot betaling wordt nog geboden tot 14 dagen na het verschijnen van dit nummer. Na die datum zullen de postkwitanties, verhoogd met incassokosten, worden afgegeven.

Ir J. F. Smit,
Penningmeester.

NOTULEN VAN DE GEHOUDEN BUITENGEWONE VERGADERING TE UTRECHT OP 27 FEBRUARI 1953.

Het Bestuur heeft besloten de notulen van de Buitengewone Ledenvergadering, gehouden op 27 Februari 1953, in afwijking van de toezegging van de Voorzitter, niet rond te zenden aan alle leden gezien de hoge kosten die hiermede gemoeid zijn.

Dit uitvoerige vergaderingsverslag zal reglementair op de eerstkomende vergadering tijdens de Voorjaarsbijeenkomst worden behandeld. De leden die echter prijs stellen op de toezending van deze notulen gelieven zich schriftelijk tot de Secretaris te wenden, opdat hij eventueel toch aan hun wens kan voldoen.

De nota die het standpunt van onze Vereniging zal vertolken inzake het Voorontwerp-Boswet en die momenteel door het Bestuur aan de hand

van de genotuleerde discussie wordt opgesteld, zal alle leden in concept worden toegezonden met verzoek op- en aanmerkingen te willen indienen.

Het Bestuur hoopt op deze wijze aan de wens van de meeste leden te voldoen, zonder dat nodeloos hoge kosten worden gemaakt.

VOORJAARSVERGADERING

De komende Voorjaarsbijeenkomst is voorlopig door het bestuur vastgesteld op 29 en 30 Mei a.s., waarbij naast een bezoek aan de bezittingen van ons lid de heer A. E. Jurriaanse te Hulshorst en van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten op de Noord-Veluwe ook de beide Secties van de Studiekring onzer Vereniging, 1e. „de grondbewerking bij bosaanleg” en 2e. „de rationalisatie der arbeidstechniek” actief zullen optreden.

Het programma van deze bijeenkomst en de agenda van de te houden ledenvergadering zullen per convocatie worden bekend gemaakt.

De Secretaris van de N.B.V.,
Ir P. H. M. Tromp.

Mededelingen inzake het Boswezen, de Houtvoorziening en de Jacht

HET BOSSCHAP

SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD

R No. 67

*Instelling bedrijfschap
voor de bosbouw.*

Bestemd voor de vergadering
van de Raad van 17 April 1953.

Aan Hunne Excellenties de Ministers
voor Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie,
van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening en
van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

ONTWERP.

ADVIES tot instelling van een bedrijfschap voor de bosbouw.

§ 1. De Sociaal-Economische Raad heeft de eer Uwe Excellenties in overweging te geven de instelling te bevorderen van een bedrijfschap voor de bosbouw (Bosschap).

Dit voorstel is nader uitgewerkt in de hierachter gevoegde bijlage, welke bestaat uit een ontwerp-instellingsbesluit (onderdeel A), een toelichting daarop (onderdeel B), en

een uiteenzetting betreffende de totstandkoming van het adres (onderdeel C).

Naar het oordeel van de Raad is over de instelling van het onderhavige bedrijfschap en over de in het instellingsbesluit te treffen voorzieningen overeenstemming verkregen, met een voldoende representatieve organisatorische vertegenwoordiging van de betrokken ondernemers en van de betrokken werknemers. Onderdeel C van de bijlage bevat hieromtrent nadere bijzonderheden.

De betrokken organisaties zouden het — nu blijkens de vorige alinea de daarvoor in artikel 67, tweede lid, van de Wet op de Bedrijfsorganisatie gestelde voorwaarden zijn vervuld — op prijs stellen, indien gebruik zou worden gemaakt van de mogelijkheid het bedrijfschap bij algemene maatregel van bestuur in te stellen.

§ 2. Toen in 1945 de Stichting voor de Landbouw in het leven werd geroepen, heeft ook de bosbouw daarin een plaats gevonden, aanvankelijk in de vorm van een Bosbouw-Commissie, later, toen in de behoefte aan een ondernemersorganisatie was voorzien door oprichting van de Nederlandsche Vereeniging van Bosch eigenaren, in die van een Hoofdafdeling Bosbouw. De leden dier Hoofdafdeling worden aangewezen door de organisaties, die het voorstel voor het onderhavige bedrijfschap hebben ingediend. Voorts heeft daarin een aantal adviserende leden zitting, w.o. vertegenwoordigers van het Staatsbosbeheer, de Landbouwhogeschool, de Nederlandse Heide Maatschappij, de Nederlandse Bosbouwvereniging, de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten en de Vereniging het Grondbezit. De Hoofdafdeling, en de daarnaast staande Sociale Commissie Bosbouw, zijn belast met de behartiging van een voornaam deel van de technische en sociaal-economische belangen van de bosbouw. De hiermede opgedane ervaring heeft uiteraard de voorbereiding van de instelling van een bedrijfschap voor de bosbouw zeer vergemakkelijkt.

In de oorspronkelijke opzet van de Stichting voor de Landbouw zou de bosbouw, als vorm van bodemcultuur, een onderdeel worden van het Landbouwschap. De in deze Stichting samenwerkende ondernemersorganisaties, welke mede het voorstel tot instelling van het Landbouwschap hebben ingediend, achtten zich echter niet representatief voor de bosbouw. Toen bleek, dat de organisatie van ondernemers in de bosbouw voor de behartiging van de belangen van deze in vele opzichten van de landbouw afwijkende bedrijfstak aan de instelling van een afzonderlijk bedrijfschap de voorkeur gaf, heeft de Stichting van opnemings van de bosbouw in het Landbouwschap afgezien. Daarna hebben de organisaties van ondernemers en van werknemers in de bosbouw de voorbereiding van een afzonderlijk bedrijfschap voor de bosbouw ter hand genomen.

Met betrekking tot de betekenis van de bosbouw en de houtteelt kan worden opgemerkt, dat 7,5% van de oppervlakte van ons land is bebost, en dat de hout-opbrengst van eigen bodem in omstreeks 12% van de nationale behoefte voorziet. Van het totale bosareaal is omstreeks 65% eigendom van particulieren; in handen van de Staat, van andere publiekrechtelijke lichamen en van verenigingen en stichtingen van algemeen nut is resp. omstreeks 15%, 15% en 5%.

§ 3. Tot algemene beschouwingen geeft het voorstel, behoudens het navolgende, overigens geen aanleiding.

De Raad heeft zich, mede gelet op het eenstemmig verlangen van de betrokken organisaties, kunnen verenigen met de opnemings van de onderwerpen van verordenende bevoegdheid de lonen en de andere arbeidsvoorwaarden met de aanstelling en het ontslag van personeel. In het algemeen acht de Raad het met het oog op de spanningen, die regelingen inzake deze materie kunnen oproepen, gewenst deze onderwerpen alleen ter regeling over te laten, wanneer op dit punt ruime ervaring is opgedaan. In de onderhavige bedrijfstak is echter eerst in 1952 een collectieve arbeidsovereenkomst tot stand gekomen. Niettemin meent de Raad i.c. tot het overlaten te kunnen adviseren in verband met de verhoudingen in de bedrijfstak en de omstandigheid, dat een deel der betrokken organisaties op ander gebied reeds geruime tijd met de onderhavige materie vertrouwd is. De Raad is er overigens van uitgegaan, dat bij de goedkeuring van verordeningen betreffende deze onderwerpen dezelfde procedure zal worden gevolgd als bij in andere vorm tot stand gebrachte regelen inzake de lonen en de andere arbeidsvoorwaarden.

's-Gravenhage,

1953.

Voorzitter.

Algemeen Secretaris.

ONTWERP-ALGEMENE MAATREGEL VAN BESTUUR TOT INSTELLING VAN EEN BEDRIJFSCHAP VOOR DE BOSBOUW.

Artikel 1.

1. Er is een bedrijfschap voor de bosbouw en de houtteelt, genaamd Bosschap.
2. Het Bosschap heeft zijn zetel te 's-Gravenhage.
3. Het Bosschap is ingesteld voor de ondernemingen, waarin bosbouw of houtteelt, met uitzondering van de griendcultuur, wordt uitgeoefend, met dien verstande, dat het geschikt maken of verbeteren van de bodem voor de uitoefening van de bosbouw of de houtteelt daaronder wordt begrepen.
4. Ten aanzien van bepaalde ondernemingen of groepen van ondernemingen, die worden gedreven door de Staat, een provincie, een gemeente of een lichaam, bedoeld in artikel 2, eerste lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen, dan wel door een waterschap, veenschap of veenpolder, kan door Ons, op voordracht van Onze betrokken Ministers, worden bepaald, dat zij, in afwijking van het gestelde in het derde lid, niet behoren tot de ondernemingen, waarvoor het Bosschap is ingesteld. De Sociaal-Economische Raad en het bestuur van het Bosschap worden gehoord, alvorens een voordracht tot een dergelijk besluit aan Ons wordt gedaan.

Artikel 2.

In dit besluit wordt verstaan onder:

1. „de wet”: de Wet op de Bedrijfsorganisatie;
2. „een bosbouwonderneming”: een onderneming, als bedoeld in artikel 1, derde lid;
3. „bosbouwproducten”: voortbrengselen in de uitoefening van de bosbouw of de houtteelt verkregen.

Artikel 3.

1. In afwijking van het bepaalde in artikel 73, tweede lid, van de wet, wordt, ter vertegenwoordiging van de Staat als exploitant van bosbouwondernemingen, een door Ons te bepalen aantal leden van het bestuur benoemd door Onze betrokken Ministers. Deze zijn bevoegd voor elk bestuurslid, dat zij benoemen, tevens een plaatsvervanger te benoemen.
2. De in het eerste lid bedoelde bestuursleden worden voor de toepassing van artikel 73, vierde lid, van de wet geacht te zijn benoemd door een organisatie van ondernemers.

Artikel 4.

Het Bosschap heeft een orgaan, als bedoeld in artikel 72, derde lid, van de wet voor de sociale aangelegenheden, Hoofdafdeling Sociale Zaken genaamd, waarvan het werkterrein door het bestuur nader wordt vastgesteld.

Artikel 5.

1. De samenstelling der Hoofdafdeling Sociale Zaken wordt geregeld door het bestuur.
2. Alvorens dienaangaande te beslissen, pleegt het bestuur overleg met de organisaties, die krachtens artikel 73, tweede lid, van de wet zijn aangewezen tot het benoemen van de leden van het bestuur van het Bosschap.
3. De Hoofdafdeling Sociale Zaken wordt zodanig samengesteld, dat evenveel vertegenwoordigers der werknemers als der ondernemers worden benoemd.

Artikel 6.

1. De leden der Hoofdafdeling Sociale Zaken worden benoemd door het bestuur op voordracht van de in artikel 5, tweede lid, bedoelde organisaties.
2. De voorzitter wordt al dan niet uit de leden benoemd door het bestuur op voordracht van de Hoofdafdeling.
3. Voor zover door het besluit, bedoeld in artikel 5, eerste lid, in hun benoeming is voorzien, is het in de vorige leden bepaalde op plaatsvervangende voorzitters en plaatsvervangende leden van overeenkomstige toepassing.

Artikel 7.

1. De Hoofdafdeling Sociale Zaken doet het bestuur de nodige voordrachten tot het maken van verordeningen krachtens artikel 93, eerste lid, van de wet, voor zover deze haar werkterrein betreffen.

2. Tenzij het bepaalde in het vorige lid toepassing heeft gevonden, worden verordeningen, waarbij naar het oordeel van het bestuur de Hoofdafdeling Sociale Zaken is betrokken, niet vastgesteld, dan nadat haar advies is ingewonnen.

Artikel 8.

1. Aan het Bosschap is overgelaten de regeling of nadere regeling van de navolgende onderwerpen :

- a. de teelt van bosbouwgewassen en de voortbrenging van bosbouwproducten, daaronder begrepen het verbeteren van de bodem voor de uitoefening van de bosbouw, de bevordering van de gezondheidstoestand, de zuiverheid en de kwaliteit van bosbouwgewassen en bosbouwproducten en het tegengaan van brandgevaar ;
- b. de opslag en de bewerking van bosbouwproducten ;
- c. de rationalisatie van bosbouwondernemingen ;
- d. de normalisatie van bosbouwproducten ;
- e. de lonen en de andere arbeidsvoorwaarden, behoudens ten aanzien van werknemers, wier arbeidsvoorwaarden krachtens de Ambtenarenwet 1929 worden geregeld ;
- f. de aanstelling en het ontslag van werknemers, met uitzondering van de werkers, wier arbeidsvoorwaarden krachtens de Ambtenarenwet 1929 worden geregeld ;
- g. de registratie van de bosbouwondernemingen en van de in die ondernemingen werkzame personen ;
- h. het verstrekken van de voor de vervulling van de taak van het Bosschap nodige gegevens en het toezicht op de juistheid van deze ;
- i. de voor de vervulling van de taak van het Bosschap nodige bezichtiging en opname van gewassen, bosbouwproducten en bedrijfsmiddelen ;
- j. de in de bosbouwondernemingen te voeren administratie, voor de vervulling van de taak van het Bosschap nodig.

2. Verordeningen ten aanzien van de in het eerste lid, onder g, h, i en j genoemde onderwerpen behoeven, tenzij daarbij artikel 9, eerste lid, toepassing heeft gevonden, niet de in artikel 94 der wet voorziene goedkeuring.

Artikel 9.

1. In een verordening krachtens artikel 93, eerste lid, der wet kan worden bepaald, dat de daarbij gestelde bindende regelen mede gelden voor andere dan in artikel 102, eerste lid, der wet genoemde natuurlijke en rechtspersonen, plegen te worden verricht, die het bedrijfsmatig in een bosbouwonderneming plegen te worden verricht.

2. Het bepaalde in het eerste lid geldt niet voor verordeningen ten aanzien van de in artikel 8, eerste lid, onder b, c, en d, genoemde onderwerpen.

Artikel 10.

Bij een verordening krachtens artikel 93, eerste lid, der wet kan overtreding van een of meer daarbij vastgestelde bepalingen worden aangewezen als strafbaar feit.

Artikel 11.

1. De door het Bosschap krachtens artikel 126, eerste lid, der wet op te leggen heffingen worden vastgesteld naar de hoeveelheid van de bij de desbetreffende bosbouwonderneming in gebruik zijnde grond, met dien verstande, dat het per oppervlakte-eenheid op te leggen bedrag der heffing verschillend kan zijn naar gelang van de vruchtbaarheid van de grond, en van de ligging en de productierichting der onderneming, een en ander bepaald overeenkomstig bij de heffingsverordening vast te stellen maatstaven.

2. Ten aanzien van bosbouwondernemingen, waarbij de hoeveelheid in gebruik zijnde grond naar het oordeel van het bestuur redelijkerwijze geen heffing geregtigd, als bedoeld in het eerste lid, kan opleveren, worden omtrent de heffing regelen gesteld bij de heffingsverordening.

3. Onverminderd het gestelde in de vorige leden, kan bij de heffingsverordening worden bepaald, dat degene, die een bosbouwonderneming drijft, als basisheffing aan het Bosschap periodiek moet betalen een bepaald bedrag, waarvan de hoogte voor alle bosbouwondernemingen dezelfde is.

4. Het bepaalde in dit artikel geldt niet voor heffingen, opgelegd met een bepaalde bestemming.

Artikel 12.

1. Dit besluit treedt in werking met ingang van
2. Het kan worden aangehaald als: Instellingsbesluit Bosschap.

BIJLAGE.
B.

TOELICHTING

BIJ HET ONTWERP VAN EEN ALGEMENE MAATREGEL VAN BESTUUR
TOT INSTELLING VAN EEN BEDRIJFSCHAP VOOR DE BOSBOUW.

Artikel 1.

Het bedrijfschap wordt ingesteld voor de ondernemingen, waarin bosbouw of houtteelt wordt uitgeoefend. Naast de bosbouw is afzonderlijk melding gemaakt van de houtteelt, omdat de houtproductie niet alleen plaats vindt in de vorm van exploitatie van bossen, doch ook kan geschieden door het planten en onderhouden van rijbeplantingen e.d.

Evenals bij het bedrijfschap voor de landbouw hebben de betrokken organisaties het op prijs gesteld, dat het bedrijfschap met een afzonderlijke naam wordt aangeduid. Daarvoor is gekozen de term „Bosschap”.

Tot de ondernemingen, waarvoor het bedrijfschap wordt ingesteld, behoren niet alleen de uitsluitend met het oog op de productie geëxploiteerde bossen, maar ook complexen, waarbij de houtproductie niet op de eerste plaats staat, zoals b.v. buitenplaatsen en recreatie-bossen, welke mede aan de houtproductie dienstbaar zijn. Voorts behoren tot de bedoelde ondernemingen ook b.v. landbouwondernemingen, waarin tevens houtteelt wordt uitgeoefend.

Uiteraard zal de uitoefening van de bosbouw of de houtteelt een zekere omvang moeten hebben, alvorens sprake is van een onderneming. Nauwkeurige grenzen zullen hier, nu ervaring met deze afbakening ontbreekt, eerst in de practijk kunnen worden getrokken. Een moeilijkheid vormt daarbij, dat de omvang der productie per oppervlakte-eenheid voor iedere houtsoort verschillend is en bovendien ook afhangt van factoren als de grondsoort. Daarenboven is de opbrengst van een bepaald perceel in verband met het feit, dat het product eerst na een, voor iedere houtsoort weder verschillend, aantal jaren wordt geoogst, niet constant. Aanvankelijk wil het echter voorkomen, dat door-eengenomen de grens zou kunnen worden gelegd bij een oppervlakte van 5 ha, of, indien en voorzover het rijbeplantingen betreft, bij het aequivalent daarvan.

Ofschoon de vriendcultuur een vorm van houtteelt is, zijn de ondernemingen, waarin zij wordt uitgeoefend, uitgezonderd, omdat zij in vele opzichten eerder verwant zijn met landbouwondernemingen. Deze ondernemingen zijn dan ook volgens het in voorbereiding zijnde advies tot instelling van een bedrijfschap voor de landbouw in het verband van de landbouw opgenomen.

De uitoefening van de bosbouw omvat verschillende fasen, te beginnen bij de voorbereiding of de verbetering van de grond en eindigend met het opslaan van de oogst. Ook het kweken van het plantsoen, dat — hetzij in de kwekerij van een bosbouwonderneming uitgezaaid, hetzij daar, nadat het van een handelskwekerij is betrokken, verder gekweekt — bestemd is om in het bos te worden uitgeplant, moet ertoe worden gerekend.

Blijkens de wetsgeschiedenis is het de bedoeling geweest telkens bij de instelling van een bedrijfschap, waarbij ook door de overheid gedreven ondernemingen zijn betrokken, de positie van deze exploitatie-eenheden afzonderlijk te bezien.

Bij de instelling van een bedrijfschap voor de bosbouw is de plaats van de door de overheid gedreven ondernemingen van bijzonder groot belang. Ongeveer 15% van het bosareaal in Nederland is eigendom van de Staat; vrijwel geheel wordt dit bos beheerd door het Staatsbosbeheer. De gemeenten exploiteren eveneens omstreeks 15% van het areaal.

Een goede functionering van een bedrijfschap voor de bosbouw zou dan ook zwaarlijk kunnen worden verwacht, indien een zo belangrijk deel van de bosbedrijven buiten dat lichaam zou vallen. Op deze grond is het gewensd de door de overheid gedreven ondernemingen op het gebied van bosbouw of houtteelt niet in het algemeen buiten de kring van ondernemingen te stellen, welke het bedrijfschap zal omvatten. Het feit, dat de beheerder van het grootste deel van de Staatsbossen, het Staatsbosbeheer, tevens is belast met de uitvoering van verschillende wettelijke maatregelen op het gebied van de bosbouw, behoeft, naar het wil voorkomen, in dit verband geen moeilijkheden op te leveren. Uiteraard zal de uitoefening van deze publiekrechtelijke taken buiten de bemoeiingen van het bedrijfschap vallen.

Te minder kan de hier voorgestelde regeling bezwaar ontmoeten, wanneer men bedenkt, dat zij in belangrijke mate aansluit op een thans reeds in privaatrechtelijk verband plaatsvindende samenwerking. De gemeenten, welke bossen van enig belang bezitten, zijn voor een groot deel lid van de ondernemersorganisatie in de bosbouw; het aanmerkelijke aandeel, dat de lagere openbare lichamen in het bosareaal hebben en het daarmee overeenstemmend belang dezer lichamen bij de werkzaamheid van het bedrijfschap kan derhalve gemakkelijk in het bestuur vertegenwoordiging vinden. Het Staatsbosbeheer is thans door een adviserend lidmaatschap met de bij de Stichting voor de Landbouw bestaande Hoofdafdeling Bosbouw verbonden. In vertegenwoordiging van de centrale overheid, als bosexploitant, in het bestuur van het bedrijfschap wordt, met gebruikmaking van de in artikel 74 van de Wet op de Bedrijfsorganisatie geopenbare mogelijkheden, voorzien in artikel 3 van het ontwerp. Voor een nadere beschouwing omtrent deze regeling moge naar de toelichting bij die bepaling worden verwezen.

In overeenstemming met hetgeen in het advies betreffende de instelling van het Landbouwschap is gesteld, is ervan uitgegaan, dat de regeling van de lonen en de andere arbeidsvoorwaarden van het personeel van door de overheid gedreven ondernemingen in verband met de bij de Ambtenarenwet 1929 gegeven voorschriften buiten de bevoegdheid van bedrijfschappen valt. In artikel 8 van het ontwerp is dit tot uitdrukking gebracht.

Aangezien het niet is uitgesloten, dat de omstandigheid, dat een onderneming door een overheidslichaam wordt gedreven, bezwaarlijk verenigbaar is met het behoren van deze onderneming tot het bedrijfschap, zal, gelijk ook in het ontwerp inzake het Landbouwschap is voorzien, ingevolge artikel 1, vierde lid, bij Koninklijk Besluit kunnen worden bepaald, dat een zodanige onderneming, of een groep zodanige ondernemingen, niet tot het Bosschap behoort. De Sociaal-Economische Raad en het bestuur van het bedrijfschap moeten worden gehoord, alvorens een voordracht voor het besluit wordt gedaan.

Met betrekking tot werkzaamheden op het gebied van het geschikt maken of verbeteren van de bodem voor de uitoefening van de bosbouw zij nog aangekend dat werken, welke worden uitgevoerd met subsidie van of vanwege de Rijksdienst voor de Uitvoering van Werken (D.U.W.), een bijzondere positie kunnen innemen, waarmede het bedrijfschap rekening zal moeten houden bij de uitoefening van zijn bevoegdheden te dien aanzien. In dit verband kan met name worden gedacht aan de bevoegdheid verordeningen te maken ten aanzien van de lonen en andere arbeidsvoorwaarden, alsmede aan die op het stuk van de aanstelling en van het ontslag.

Artikel 2.

ad. 3. Onder bosbouwproducten moeten naast hout, kegels, zaden, naalden en dennegroen ook worden begrepen nevenproducten, zoals bosbessen, strooisel en boshumus, welke mede een wezenlijk bestanddeel van het bos vormen.

Artikel 3.

Deze bepaling kwam in de toelichting bij artikel 1 reeds ter sprake. Uit de ook in het voorschrift tot uitdrukking gebrachte grond voor de vertegenwoordiging van de centrale overheid in het bestuur vloeit voort, dat deze vertegenwoordiging niet groter zal moeten zijn dan overeenkomt met het aandeel, dat de Staat in de exploitatie van bos heeft.

Het artikel geeft voorts een aanvulling op artikel 73, vierde lid, van de Wet op de Bedrijfsorganisatie, die door de afwijking van het tweede lid van laatstgenoemde artikel noodzakelijk wordt gemaakt; bij het ontbreken ervan zouden de door ondernemers en door werknemers te benoemen aantallen leden van het bestuur niet meer gelijk zijn.

Artikelen 4, 5, 6 en 7.

De naam Hoofdafdeling Sociale Zaken, een orgaan in de zin van artikel 72, derde lid, van de Wet op de Bedrijfsorganisatie, is gekozen naar analogie van de woordkeuze in het ontwerp van de algemene maatregel van bestuur tot instelling van het Landbouwschap.

De instelling van dit orgaan bij het instellingsbesluit vloeit mede voort uit de omstandigheid, dat het bedrijfschap slechts bevoegd zal zijn tot regeling van de sociale aangelegenheden in een deel van de ondernemingen, waarvoor het is ingesteld; buiten zijn bevoegdheid valt immers de regeling van de verhouding van de overheid tot het personeel van de door haar gedreven bosbouwondernemingen. Nu de groepen, welke betrokken zijn bij de sociale aangelegenheden, ter zake waarvan het bedrijfschap be-

voegd is, niet in gelijke mate in het bestuur vertegenwoordigd zullen zijn, doet zich de wenselijkheid gevoelen van een afzonderlijk college, dat op sociaal terrein besluiten kan nemen en op dat gebied liggende verordeningen kan voorbereiden.

In overeenstemming met deze opzet bepaalt artikel 6, eerste lid, jo. artikel 5, tweede lid, dat de benoeming van de leden van de Hoofdafdeling Sociale Zaken geschiedt door het bestuur op voordracht van de organisaties van ondernemers en van werknemers, die leden van het bestuur van het bedrijfschap benoemen; de centrale overheid is derhalve bij de benoeming van de leden der Hoofdafdeling niet betrokken. De Hoofdafdeling is uiteraard paritair samengesteld (art. 5, derde lid).

Artikel 5, eerste lid, belast het bestuur van het bedrijfschap met de samenstelling van de Hoofdafdeling, d.w.z. met de bepaling van het totale aantal leden en van het aantal leden, waarvoor iedere organisatie een voordracht kan doen. Over dit besluit, aldus het tweede lid, moet het bestuur overleg plegen met de organisaties, die leden van het bestuur van het bedrijfschap benoemen.

Het tweede lid van artikel 6 laat de mogelijkheid open, dat het bestuur bij de benoeming van de voorzitter van de Hoofdafdeling een niet tot haar leden behorend persoon aanwijst.

Door artikel 7 wordt gewaarborgd, dat het bestuur de Hoofdafdeling bij de voorbereiding van op haar werkteerrein liggende verordeningen betreft.

Artikelen 8 en 9.

Bij het treffen van regelingen inzake de bosbouw komen, zoals b.v. ook blijkt uit het in 1952 verschenen Rapport van de Commissie tot herziening van de Boschwet 1922, naast het aspect van de houtproductie tal van andere aspecten aan de orde, zoals de recreatie en de landsverdediging. Op het gebied van de houtproductie zullen verschillende onderwerpen echter door de bedrijfsgenoten zelf kunnen worden geregeld.

In het bijzonder wil men de regelingen doen betreffen de bedrijfsvoering (eerste lid, onder a tot en met d). Met name kan daarbij worden gedacht aan voorschriften met betrekking tot bestrijding of voorkoming van schade door plantenziekten en dieren, of tot het tegengaan van brandgevaar; deze zullen op grond van het bepaalde onder a kunnen worden vastgesteld. Bij voorschriften omtrent het laatstgenoemde onderwerp moet worden gedacht aan het opleggen van de verplichting rondom bospercelen van een bepaalde oppervlakte brandsingels aan te leggen. Aangezien voorschriften ter voorkoming of bestrijding van schade in verschillende gevallen alleen dan een optreden van de centrale overheid achterwege kunnen doen blijven, indien zij niet alleen gelden voor degenen, die bosbouwondernemingen drijven, doch ook voor derden, is in artikel 9 bepaald, dat de zgn. derdenbinding in dat geval toegelaten is.

De overige op de bedrijfsvoering betrekking hebbende onderwerpen van verordenende bevoegdheden zijn de opslag en de bewerking van bosbouwproducten, de rationalisatie van bosbouwondernemingen en de normalisatie van bosbouwproducten. Als voorbeeld van bepalingen van laatstbedoelde aard kunnen worden genoemd voorschriften voor indeling, meting en sortering van hout.

Met betrekking tot de opnemng van het onderwerp: de lonen en andere arbeidsvoorwaarden en het daarbij aansluitende onderwerp: de aanstelling en het ontslag van werknemers moge naar het advies zelf worden verwezen. Vermeld kan nog worden, dat sinds Mei 1952 een collectieve arbeidsovereenkomst voor de bosbouw bestaat. Daarnaast geldt in ondernemingen, waarin deze collectieve arbeidsovereenkomst niet van kracht is, een bindende loonregeling van het College van Rijksbemiddelaars, welke inhoud met die van de overeenkomst overeenstemt.

Er werd bij de toelichting op artikel 1 reeds op gewezen, dat de laatstgenoemde onderwerpen niet de mogelijkheid openen voorschriften te geven ten aanzien van de verhouding tussen de overheid en het personeel van de door haar gedreven ondernemingen.

Bij de omschrijving der zgn. hulpbevoegdheden is de formulering gevolgd, die in het ontwerp-instellingsbesluit inzake het Landbouwschap is neergelegd.

Zowel ten aanzien van de op sociaal terrein gelegen onderwerpen als ten aanzien van de hulpbevoegdheden is, in navolging van het bepaalde bij het Landbouwschap, de mogelijkheid van binding van derden geopend.

Artikel 11.

De hier neergelegde voorschriften strekken ter voldoening aan het bepaalde in artikel 126, vierde lid, van de Wet op de Bedrijfsorganisatie. Zij zijn nagenoeg gelijkloidend aan de overeenkomstige bepalingen in het ontwerp-instellingsbesluit van het Landbouwschap.

LUIEENZETTING BETREFFENDE DE TOTSTANDKOMING VAN HET ADVIES.

Het verzoek te adviseren tot instelling van een bedrijfschap voor de bosbouw is tot de Raad gericht door onderstaande organisaties:

- de Nederlandsche Vereeniging van Boscheigenaren,
- de Algemene Nederlandse Agrarische Bedrijfsbond,
- de Nederlandse Christelijke Landarbeidersbond en
- de Nederlandse R.K. Landarbeidersbond „St. Deusedit“.

Dit verzoek was vervat in een op 24 October 1952 door genoemde organisaties van ondernemers en van werknemers aan de Raad gericht schrijven, waarbij was gevoegd een ontwerp-instellingsbesluit met toelichting, ten aanzien van hetwelk tussen deze organisaties overeenstemming was verkregen. Bij het verzoek werd aangetekend, dat één der organisaties op den duur de ondernemingen op het gebied van de bosbouw liever ziet opgenomen in het voor de landbouw in te stellen bedrijfschap.

Van de indiening van het onderhavige verzoek is mededeling gedaan in het Mededelingenblad Bedrijfsorganisatie, 2e jaargang No. 10, van 2 December 1952. Van de hierbij aan belanghebbenden in uitzicht gestelde gelegenheid over dit verzoek door de Raad te worden gehoord, is gebruik gemaakt door:

- de Vereniging van Nederlandse Gemeenten,
- de Unie van Overheidspersoneel,
- de Algemene Vereniging Inlands Hout,
- de Nederlandse Heide Maatschappij.

Mede op grond van de verkregen voorlichting heeft uitvoerig overleg met de indienende organisaties plaats gevonden. Dit heeft ertoe geleid, dat deze een gewijzigd ontwerp-instellingsbesluit hebben opgesteld, waarover, nadat daarin nog enige wijzigingen zijn aangebracht, overeenstemming is verkregen.

Het totaal aantal ondernemers in de bosbouw is niet bekend. Bij de Nederlandsche Vereeniging van Boscheigenaren zijn volgens eigen opgave 385 ondernemers georganiseerd, waaronder 35 gemeenten, welke tezamen met ruim 11.000 ha een voornaam aandeel in het door gemeenten geëxploiteerde bos bezitten. De overige leden van genoemde organisatie van ondernemers bezitten tezamen ongeveer 60.000 van de 100.000 ha bos van de particuliere bedrijven, welke elk tenminste 20 ha exploiteren. Daarnaast is ook een aantal exploitanten van kleinere bedrijfseenheden lid der Vereeniging. Op grond van deze gegevens vormt naar 's Raads oordeel de bovengenoemde organisatie een voldoende representatieve organisatorische vertegenwoordiging van de betrokken ondernemers. Het Staatsbosbeheer, dat 37.000 ha exploiteert, is niet in de genoemde organisatie vertegenwoordigd.

Noch bij de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening, noch bij de Vereniging van Nederlandse Gemeenten bestaat er bezwaar tegen, dat het bedrijfschap in het algemeen mede de door de overheid gedreven bosbouwondernemingen zal omvatten.

Het aantal in de onderhavige bedrijfstak werkzame leden van de genoemde werknemersorganisaties, te weten de Algemene Nederlandse Agrarische Bedrijfsbond, de Nederlandse Christelijke Landarbeidersbond en de Nederlandse R.K. Landarbeidersbond „St. Deusedit“ bedroeg volgens eigen opgave per 1 Januari 1953 resp. 450 à 500, omstreeks 500, en 300, tezamen derhalve omstreeks 1250 à 1300. Het aantal vaste arbeidskrachten in de bosbouw, met uitzondering van de niet-betaalde medewerkende familieleden doch inclusief het personeel in dienst van overheidslichamen, bedroeg volgens het Rijksarbeidsbureau per 1950 3500. Het aantal losse arbeiders bedroeg volgens dezelfde opgave naar schatting ongeveer 7500. Naar 's Raads oordeel is een voldoende representatieve organisatorische vertegenwoordiging van de betrokken werknemers aanwezig.

In de Nederlandse Staatscourant No. ... van en in het Mededelingenblad Bedrijfsorganisatie van 17 Maart 1953 is kennis gegeven van het voorneemen van de Raad te adviseren over de instelling van het bedrijfschap.

BERICHT OVER PRIJZEN VAN INLANDS HOUT No. XXIX.

Verzameld door het Staatsbosbeheer.

Afgesloten op 14 Februari 1953.

Verklaring der gebruikte afkortingen:

I = bij inschrijving verkocht	L = liggend (geveld) uitgesnoeid
OH = onderhands verkocht	en uitgeslept tot bosrand
P = publiek verkocht	K = idem en op stapels gelegd
A = eerste kwaliteit	St = op stam
B = normale kwaliteit	G = gunstige ligging
C = slechte kwaliteit	O = ongunstige ligging.

Streek	wijze van verkoop	doormede op het midden met schors in cm	kwaliteit	aantal m ³	bewerkingsgraad	ligging	prijs per m ³ met schors in fl.	maand van verkoop	opmerkingen
GROVEDEN									
Friesland	P	7-26	B	240	K	G	30	II	
"	P	8-22	B	60	K	G	30	II	
"	P	10-26	B	20	K	G	43	II	
Z.W. Drente	OH	6-20	A/B	270	St	G	30	X	
Salland	P	6-10	B/C	50	K	O	36	II	
"	I	6-13	B	540	L	G	38	III	
"	I	8-15	A	200	L	G	42	III	
"	P	10-15	B/C	40	K	O	42	II	
"	OH	15-25	B	80	L	G	35	II	
Twente	OH	10-25	B	20	L	G	45	I	ged. paalhout
Achterhoek	P	15-35	B/C	100	K	G	33	II	
N. Veluwe	P	5-15	B	60	L	G	31	II	
"	P	6-20	B	330	K	O	36	II	
"	I	6-22	B	600	L	G	42	III	
"	I	7-12	B/C	270	St	O	39	II	
"	P	7-15	B	140	K	O	39	II	
"	P	7-17	B	150	K	G	30	II	
"	I	7-22	B	560	L	O	47	II	
"	I	10	B	460	St	O	40	II	
"	P	10-12	B	120	K	O	37	II	
"	P	15	B/C	50	K	O	32	II	
"	P	15-20	B	30	K	O	47	II	
"	I	16-30	B	260	L	G	61	III	
Z. Veluwe	OH	12-16	A/B	700	St	G	38	II	
R. v. Nijmegen	P	4-11	B	140	K	G	34	II	
"	OH	8-20	B	180	St	G	44	X	zonder schors
"	OH	15-30	B	110	St	G	48	XI	damwand
O. Utrecht	P	7-13	B	260	K	G	32	II	
"	P	10-15	B	50	K	G	46	II	ged. paalhout
"	I	10-27	B	190	L	G	46	II	
"	OH	24	A/B	120	L	G	57	II	
W. Brabant	P	7	C	60	K	G	20	III	
"	OH	20	B	200	St	O	30	II	
O. Brabant	P	5-8	A/B	30	L	O	39	II	
CORSICAANSE DEN									
De Eilanden	P	18-9	B	15	K	G	58	II	
N. Holland	P	4-16	C	150	K	G	24	II	
OOSTENIJKSE DEN									
De Eilanden	P	6-13	B	60	K	O	24	II	
FIJNSPAR									
Groningen	P	5	B	60	L	G	66	I	
Friesland	P	7-27	B	20	K	G	42	II	

Streek	wijze van verkoop	doorsnede op het midden met schers in cm	kwaliteit	aantal m ³	bewerkingsgraad	ligging	prijs per m ³ met schers in fl.	maand van verkoop	opmerkingen
Z.O. Drente	P	4-6	A/B	20	K	G	69	I	
"	P	4-6	A	30	K	G	65	II	gemengd met sitka
"	P	6-10	A/B	160	K	G	53	I	
"	P	6-10	A/B	30	K	GG	56	II	
"	P	6-12	A/B	20	K	GG	70	II	"
"	P	10-18	A/B	20	K	GG	36	II	"
"	P	10-18	A/B	50	K	G	47	I	
Kop van Over-									
lijssel	P	4-11	B	40	K	G	63	II	
"	P	5-10	B	20	K	O	34	II	
Salland	P	10-15	A	40	K	GG	59	II	
"	P	15-20	A/B	20	K	GG	47	II	
Achterhoek	P	15-40	B/C	50	L	GG	55	II	
N. Veluwe	P	3-15	A/B	70	L	GG	45	II	
"	P	6-12	B	20	K	O	47	II	
LARIKS									
Groningen	P	6-10	A/B	20	L	G	43	II	
Friesland	P	5-16	B	60	K	GG	38	II	
Z.O. Drente	P	4-6	A/B	20	K	GG	51	III	
"	P	4-6	A	20	K	GG	61	II	
"	P	4-10	A/B	70	K	GG	46	II	
"	P	6-10	A/B	50	K	GG	57	III	
"	P	6-10	A/B	50	K	GG	41	II	
"	P	6-10	B	20	K	GG	56	I	
"	P	10-18	A/B	20	K	GG	36	II	
"	P	10-18	B	80	K	G	40	I	
Z.W. Drente	OH	10-16	B/C	200	L	G	55	XII	paalhout
Kop v. Over-									
lijssel	OH	3-12	B	140	K	G	40	II	kort
"	P	4-10	B	80	K	GG	55	III	
"	P	4-11	B	60	K	GG	71	II	
"	P	6-12	B	60	K	O	36	II	
Twente	OH	10-20	B	25	L	GG	45	I	
N. Veluwe	P	4-10	B	20	L	GG	40	II	
"	OH	5-12	B	100	L	G	34	II	
"	P	6-12	B	20	K	O	46	II	
"	P	6-14	B	60	K	O	60	II	
"	P	9-14	A	70	K	GG	47	II	
"	P	10-12	C	30	K	O	37	II	krom
"	P	10-14	B	20	K	O	38	II	
O. Utrecht	P	6-8	B	40	K	G	61	II	
W. Brabant	P	7	A/B	30	K	G	37	III	
O. Brabant	P	2-9	B	40	K	O	64	II	
"	OH	4-8	C	20	L	O	33	XII	
DOUGLAS									
Twente	OH	10-15	B	10	L	G	35	I	
Twente	OH	10-25	A/B	10	L	GG	45	I	
"	OH	15-30	A/B	60	L	G	58	I	
N. Veluwe	P	3-25	B	50	L	G	35	II	
"	P	6-14	B	80	K	O	57	II	
"	P	10-20	B	30	K	O	50	II	
O. Utrecht	P	15-18	B	40	K	G	56	II	

Streek	wijze van verkoop	doornede op het midden met schors in cm	kwaliteit	aantal m ³	bewerkingsgraad	ligging	prijs per m ³ met schors in fl.	maand van verkoop	opmerkingen
INLANDSE EIK									
Twente	OH	17	B	40	St	O	27	II	
Achterhoek	P	10—20	B/C	20	L	G	50	II	
N. Veluwe	P	5—18	C	290	L	G	23	II	hakhout
"	P	10—15	B/C	40	K	O	38	II	
"	P	10—15	B/C	60	K	O	24	II	
"	P	10—20	B/C	60	K	O	43	II	
"	P	10—20	C	20	K	O	42	II	
"	P	16—48	B/C	120	St	O	61	II	
R. v. Nijmegen	I	50	A	130	St	G	125	II	
O. Brabant	P	84	A	90	St	G	95	I	
AMERIKAANSE EIK									
Z.O. Drente	P	4—10	B	50	K	G	25	II	
BEUK									
N. Veluwe	OH	25—35	B	80	L	G	60	II	
"	OH	30—50	B	90	L	G	70	II	
IEP									
Salland	OH	80—100	A/B	320	St	G	200	II	
O. Utrecht	I	35	B	20	St	G	84	II	
WILG									
O. Brabant	I	40	A	20	St	G	56	I	
POPULIER									
Salland	OH	40	B/C	100	St	G	50	II	
"	P	40—50	B	220	St	G	33	XII	
"	OH	50	A/B	50	St	G	55	I	
Achterhoek	OH	40—50	B	110	St	O	50	II	
"	OH	40—70	A/B	30	St	O	51	I	
"	OH	55	B	120	St	O	55	XII	
Betuwe	P	25	C	50	St	G	11	II	niet kaprijp
"	I	30—40	B/C	100	St	G	38	II	
"	P	40	B	120	St	G	23	II	
"	I	40—60	A/B	50	St	G	50	II	
"	P	42	A	110	St	G	65	II	
"	OH	50	B	30	K	G	50	XI	
R. v. Nijmegen	I	58	A	100	St	O	50	II	
Zws-Vlaanderen	I	40	A	80	St	G	45	XII	
W. Brabant	OH	35—45	B	40	St	G	50	XII	
O. Brabant	I	35—45	B	350	St	G	57	I	
"	I	36	A	40	St	O	66	III	
"	I	40	A	330	St	G	56	I	
"	I	40	B	50	St	G	57	II	
"	OH	40	B	50	St	O	50	XII	
M. Limburg	I	32	B/C	50	St	G	45	II	
Z. Limburg	OH	46	A/B	60	St	O	52	XII	
"	OH	55	B	30	St	O	55	II	
"	I	58	B/C	70	L	O	50	II	
"	I	65	B	110	St	G	50	XII	

Streek	wijze van verkoop	doorsnede op het midden met schors in cm	kwaliteit	aantal m ³	bewerkingsgraad	ligging	prijs per m ³ met schors in fl.	maand van verkoop	opmerkingen
BOONSTAKEN									
				stuks			Prijs per 100 stuks		
N. Veluwe	P	—	—	2000	K	O	4,75	II	groveden, krom
"	P	—	—	2900	K	O	17,50	II	lariks en groveden
R. v. Nijmegen	P	—	—	750	K	G	11,20	II	groveden
"	P	—	—	1420	K	G	6,62	II	lariks
"	P	—	—	160	K	G	11,25	II	douglas
"	P	—	—	1300	K	G	7,46	II	Am. eik
N. Holland	P	—	—	800	K	G	11,32	II	Cors. den
O. Brabant	P	—	—	600	K	O	9,54	II	lariks
Salland	P	—	—	100	L	G	26	II	gemengd
N. Veluwe	P	—	—	50	K	O	19	II	"
"	P	—	—	30	K	O	17	II	"
"	P	—	—	40	K	O	17	II	groveden
R. v. Nijmegen	P	—	—	70	K	G	25	II	beuk
N. Holland	P	—	—	80	K	G	5	II	Cors. den

Referaten

2. Houtteelt (Bosbouw).

232.429 : 174.75 Pinus (649)

Algunas consideraciones sobre la proteccion de pequenas plantas en repoblaciones con *Pinus canariensis*. Francisco Ortun Medina. Montes 5 (30), 1949 (483—486).

In nummer 26 van Maart—April, verscheen een artikel van de Chef van de "5e Division Hidrologico Forestal", waarin zeer juist wordt behandeld het gebruik van rieten buisjes voor het kweken van dennenplantjes in de kwekerij en het uitplanten in herbebossingen. Sedert vele jaren werd deze methode reeds toegepast op de Canarische Archipel, waar goede resultaten werden verkregen op plaatsen met niet al te ongunstige groeiplaats-factoren. De methode ontstond tengevolge van de noodzakelijkheid, de wortels van *Pinus canariensis* enige bescherming te geven, want deze heeft een delicaat wortel-systeem, dat niet het gewone overplanten met ontblote wortel toelaat, tenzij met zeer speciale voorzorgen, die bij grote bebossingen niet mogelijk zijn.

De vroegere methode, die identiek is met de in bovengenoemd artikel beschreven werkwijze, had enkele nadelen, die de toepassing beperken. Deze nadelen waren het gevolg van het feit, dat de uitplanting moest geschieden, vóórdat de wortel aan de onderkant uit het buisje groeide. Dit gebeurt in normale gevallen op een leeftijd van één tot twee maanden, wanneer de planten voor een groot deel nog hun kiembladen hebben en dus weinig weerstandsvermogen bezitten. Op gunstige groeiplaatsen waren er wel voldoende resultaten, echter het rendement was slechts weinig beter, dan bij zaaien, terwijl het veel duurder uitkomt.

Wegens de ongunstige groeiplaats-omstandigheden bij de herbebossingen van het "Patrimonio Forestal del Estado" die tot een hoogte van 2.000 m boven zeespiegel reiken, was het noodzakelijk de werkwijze te verbeteren. Om de planten meer weerstandsvermogen te geven moeten ze gedurende langere tijd in de kwekerij worden gekweekt. Dit bereikte men door het afsnijden van de wortel, zodra hij onder het buisje uitgroei. Wanneer dit geschiedt, terwijl de wortel op die plaats nog zeer jong is, wordt er geen lidtekenweefsel gevormd van de soort, die uitlopers uitzendt. De fijnere wortels hogerop, gaan nu sneller groeien en vullen langzamerhand het hele buisje. De normale groei in bezaaiingen is namelijk, dat bij een bovengrondse afmeting van 5 cm de wortellengte bijna 60 cm bedraagt.

In de kwekerijen op Tenerife worden twee soorten planten gekweekt. Eén ervan, de meest gewone, voor een zone die niet boven een hoogte van 1800 m uitkomt, bestaat uit een plant, die 8 tot 10 maanden in de kwekerij is gekweekt en een hoogte van 15 tot 20 cm heeft. De tweede soort, met groter weerstandsvermogen, blijft 14 tot 16 maanden in de kwekerij en wordt 30 cm hoog. Het nog langer houden in de kwekerij is niet mogelijk, want de planten worden er dan niet beter op en de buisjes beginnen te rotten en breken dan bij het overplanten.

De eerste soort planten worden als volgt verkregen: één maand of anderhalve maand na de kieming, hetgeen afhangt van het jaargetijde van zaaiing en de aard van de kwekerij, wordt de wortel voor de eerste maal afgesneden. Dit gebeurt, zodra hij naar buiten komt, en het afsnijden moet zorgvuldig geschieden, met een scherp mes, om geen beschadiging te veroorzaken door samendrukking. De planten worden tegelijk gesorteerd volgens afmetingen. Wanneer opnieuw anderhalf tot twee maanden voorbij zijn, dan wordt de bewerking herhaald en ook de sortering. Ongeveer 14 dagen voor het uitplanten wordt de wortel nog eens afgesneden.

De sortering volgens afmeting is een voorzorgsmaatregel, want wegens het dicht op elkaar staan van de planten (2.000 per m²) zouden de kleinere onderdrukte planten geheel wegwijnen. Vóór het uitplanten moeten zij flink worden begoten, en na het uitplanten moet men de planten een bescherming geven van takken of stenen. Op deze wijze kunnen de uitgezette planten twee maanden zonder regen op eigen middelen leven.

Voor het verkrijgen van planten van de tweede soort, is de methode analoog. Acht maanden na de tweede afsnijding, wordt de wortel voor de derde maal afgesneden en dan nog eens 14 dagen voor het uitplanten.

De methode wordt sinds 1946 op grote schaal toegepast en men breidt het gebruik steeds verder uit. Ieder seizoen worden 2 tot 3 miljoen rieten buisjes gebruikt. In het vorige seizoen zijn ook *Pinus pinea*, *Pinus pinaster*, *Pinus insignis* en *Pinus Halepensis* op deze wijze uitgeplant. De resultaten zijn overeenkomstig als bij *Pinus canariensis*, maar het is nog te vroeg om concrete cijfers te geven. T. B.

4. Bosbeschadiging en bosbescherming.

425.2: 174.75 *Picea* (489)

Saltneerslag en klimattisk faktor. E. B. Oksbjerg. Dansk Skovf. T. 37 (8), 1952 (375—389).

Met behulp van technici, belast met het aanleggen van een elektrische installatie in de open lucht, was het mogelijk om het aanwezig zijn van een goed definieerbaar klimatologisch verschijnsel — hier zoutneerslag genoemd — vast te leggen. Dit verschijnsel is reeds beschreven en zijn vermoedelijke oorzaken belicht door electro-technici. Het artikel vermeldt de geografische verspreiding van het verschijnsel, zijn herhaaldelijk voorkomen in verschillende jaargetijden, en zijn samenhang met andere klimatologische omstandigheden, zoals windsterkte, luchtvochtigheid en neerslag. Aangezien het Oksbjerg niet bekend is, dat zoutneerslag wordt beschouwd als een klimatologische factor voor de verbreiding van de boomsoorten en ook overigens in de plantengeografie bepleit hij een onderzoek hiernaar.

Uit de aard der zaak is het mogelijk om de eventuele werking van de zoutneerslag te onderscheiden van de klimatologische schade, die de fijnspar treft, veroorzaakt door droge wind, geringe neerslag en lage luchtvochtigheid, terwijl zoutneerslag juist het meest wordt aangetroffen waar deze factoren gecombineerd voorkomen. Het wordt waarschijnlijk geacht, dat zoutneerslag wateronttrekking aan de naalden van de fijnspar veroorzaakt, met als gevolg een abnormaal sterk afvallen van de naalden, en er wordt op gewezen, dat men slechts door het aannemen van deze veronderstelling in staat is, de groei en de gezondheidstoestand in de kuststreken te verklaren. v. S.

453 *Dendroctonus micans* (489)
 Hylesinus micans, artens udbredelse og en oversigt over dens optraeden i Danmark.
 B. Beier Petersen. Dansk Skovf. T. 37 (6), 1952 (299—322); (met Engelse samen-
 vattning).

In Denemarken zijn 80 plaatsen, met een gezamenlijk oppervlak van 700 ha, van tegenwoordige en vroegere aantastingen van *Dendroctonus micans* bekend, voornamelijk op fijnspar en sitkaspar, doch ook op de Piceasoorten alba, orientalis en pungens, alsmede op *Pinus sylvestris*, contorta en mugo.

Het insect komt in hoofdzaak voor op zandgronden; zijn optreden gaat dikwijls samen met *Fomes annosus* en met ernstige droogte (1947). Andere ziekten en factoren, zoals beschadiging van de bast of sterke dunning schijnen geen rol te spelen. De economische schade is belangrijk, doch een doeltreffende bestrijdingswijze is nog niet bekend.
 v. S.

5. Houtmeetkunde; aanwas; ontwikkeling en structuur van opstanden; taxatie; kartering.

562.4: 174.7 (410)

A simple method of estimating volume increment in stands of young coniferae. F. C. Hummel en I. Brett. Empire Forestry Review. 29 (1), 1950 (58—59).

Bij onderzoek van de permanente proefperken van de Forestry Commission is gebleken, dat in jonge naaldhoutopstanden een goede schatting van de lopende massa-aanwas per ha direct kan worden verkregen uit de tophoogte en de lopende hoogte-aanwas. Onderzocht zijn groveden, Corsicaanse den, fijnspar, sitkaspar, douglas, Europese en Japanse lariks. De totale massaproductie van ieder proefperk werd bij de hermetingen afgezet tegen de tophoogte, waarbij onderscheid werd gemaakt tussen boomsoort, boniteit en dunningsgraad. De verhouding tussen lopende massa-aanwas en lopende hoogte-aanwas bleek te variëren met hoogte en houtsoort, maar niet te worden beïnvloed door boniteit of dunningsgraad. Een tabel is opgesteld, waarin de gemiddelde lopende massa-aanwas per ha kan worden afgelezen, als tophoogte en boomsoort bekend zijn. Deze tabel kan verwacht worden toepasbaar te zijn op alle volledig bezette, gelijkjarige opstanden der genoemde soorten, mits zij, voor wat betreft groeisnelheid en dunningsgraad, niet al te zeer van het normale afwijken. De gegevens zijn niet statistisch verwerkt, maar $\frac{2}{3}$ wijkt minder dan 10% af van de waarden in de tabel en bijna 95% minder dan 20%.

De verkregen resultaten zijn vergeleken met soortgelijke verhoudingscijfers, berekend uit de opbrengsttabellen van Gehrhardt voor fijnspar en groveden. Voor fijnspar bleek bij iedere tophoogte een identieke verhouding te bestaan voor alle 5 boniteiten en alle 3 dunningsgraden. Voor de groveden van Gehrhardt bleek de boniteit invloed te hebben, doch wel de dunningsgraad. Dit laatste is echter te verklaren uit het feit, dat Gehrhardt zijn materiaal uit verschillende bronnen heeft ontleend (bestaande opbrengsttabellen en metingen in Bärenthoren), zodat de gegevens van zijn tabel voor groveden niet homogeen zijn. De aan Gehrhardt ontleende verhoudingscijfers tussen massa- en hoogte-aanwas zijn niet in tegenspraak met de Engelse bevindingen en steunen deze zelfs enigszins. Wel zijn de Duitse aanwascijfers veel lager dan de Engelse, zonder dat een verklaring hiervoor kan worden aangegeven.

Hummel en Brett hopen, dat hun tabel diensten kan bewijzen bij globale schattingen van de aanwas, zoals die nodig zijn voor bedrijfsplannen en bij het taxeren van dunningsopbrengsten. De methode geeft minder werk dan het gebruik van opbrengsttabellen of aanwasboor en zal waarschijnlijk in jonge opstanden, waar de hoogtegroei van betekenis is, even nauwkeurig zijn. In oudere opstanden, waar de hoogte-aanwas te verwaarlozen is, zullen de traditionele werkwijzen waarschijnlijk betrouwbaarder zijn.
 W. J.

653: 832.3: 176.232 *Populus tremula* (481)

Priskoblingsberegning for fyrstikvirke af asp. F. Jørgensen. Medd. f. d. norske Skogforsoksv. 40 (= XI.3), 1952 (569—618).

Voor één boniteit van ratelpopulier, die vergelijkbaar is met de „B” (2e?) boniteit van fijnspar, werd nagegaan, welke prijs de handel voor lucifershout zou moeten betalen om eenzelfde rendement te verkrijgen als van fijnspar. Als grondslag dienden een aantal proefperken in Noorwegen, alsmede 3 Zweedse. Als gemiddelde hiervan blijkt *Populus tremula* op 70-jarige leeftijd ruim 200 m³ aan dunningsen zowel als aan de

blijvende opstand te hebben voortgebracht, in totaal 430 m^3 per ha zonder schors of 500 m^3 met schors. Van blijvende opstand is \bar{h} dan = 26 m en $d = 34 \text{ cm}$. v. S.

9. Bossen en bosbouw van het nationale gezichtspunt gezien; boshuishoudkunde.

906: 83 + 86

Kommt ein Zeitalter des Holzes? Dr W. Sandermann. Z. f. Weltf. 14 (5), 1951, 130-146.

Sandermann vraagt zich in dit artikel af, welke rol het hout in de toekomst zal spelen.

Er zijn twee stromingen duidelijk te onderkennen. De ene tracht hout meer en meer door andere materialen te vervangen, de andere poogt door chemische methodes het hout aan de meest uiteenlopende doeleinden dienstbaar te maken.

Voor bouwdoeleinden wordt zaaghout veel te duur. In Duitsland wordt thans maar 18% van de capaciteit der 12.000 zaagbedrijven gebruikt; men verwacht daar een „Massensterben“ van deze industrie. Voor constructie-doeleinden gebruikt men thans in meerdere mate staal, beton, lichte metalen enz. Bij houtvezelplaten is het al niet anders. Hoewel deze in 't algemeen om haar isolerende werking (warmte en geluid) zeer goed voldoen, bleken zij in de laatste oorlog in Engeland te brandbaar en men tracht ze nu te vervangen door perliet, een vulcanisch silicaatmateriaal, dat bij verhitting opblaast, evenals men dit waarneemt bij verhitting, bij het poffen van rijst en mals, zodat het materiaal veel vacuums bevat. Het s.g. ligt nog beneden dat van Iporka, een kunstschuimstof, die eveneens onbrandbaar is en 98% lucht ingesloten houdt. En in de V.S. bouwt men thans reeds huizen van glastegels, die onbreekbaar zijn.

Toch zal aan de andere kant de chemische houtindustrie nog een hoge vlucht nemen. De industriële verwerking van hout begon bij de bereiding van houtskool en potas, waarbij hout dus totaal vernietigd werd. Men heeft nu overgeschakeld op de chemische verwerking tot cellulose, die weer tal van veredelingsproducten levert als nitrocellulose, celluloid, lak, kunstzijde, wol en met de integratie van de industrie, vezel-, span- en aan mineralen gebonden houtvezelplaten. Door hydrolyse kan hout omgezet worden in suiker, alcohol, organische zuren, kaeoetsjoek.

In verband met de zeer sterke vermeerdering van de bevolking moet men rekening houden met de opdroging van tal van energiebronnen (minerale oliën en steenkool). Men schat de hoeveelheid aardolie voor niet langer dan 20 jaar voldoende.

Het ziet er naar uit, dat koolstof in de toekomst voornamelijk als chemisch ruwproduct zal worden uitgebuit en niet als energiebron. Voor de laatste staan in de toekomst waterkracht en atoomenergie ter beschikking. Indien de atoomenergie zich zonder catastrophen ontwikkelen kan, mag men aannemen, dat hout en koolstof als dekking van de voedselbehoefte zullen worden gebruikt. Uit 1 ton hout, kan onder toevoeging van voedingszout, verkregen uit stikstof der lucht, $\frac{1}{4}$ ton gist met 50% eiwit verkregen worden. Hout levert per ha meer organische stof dan akkerbouw kan produceren. Het bos wordt echter nog overtroffen door de zee (algen). Op Trinidad wordt reeds thans onderzocht, in hoeverre farming of the sea van praktisch belang zal kunnen worden. In de toekomst zullen slechts nog zeer kostbare houtsoorten worden verwerkt — anorganische stoffen als cement, beton, glas etc. zullen meer en meer bouw-hout vervangen.

Er zit in de interessante beschouwingen van Sandermann natuurlijk een speculatief element evenals indertijd in de schitterende verhandeling van Dubois Raymond „Über die Grenzen des Natureskennens“. De onvoorzienne richting in de ontwikkeling van het microscoop heeft tenslotte zijn voorspellingen gelogenstraft. Maar het is nog altijd een genoeg en ze te lezen.

v. Z.